

**OPSTAAN UIT DE DOOD
IS EEN WERKWOORD
Van pasen 2020
tot pasen 2021**

Duiding bij de lezingen
uit de veertigdagentijd
jaar B

Jef Wauters

K'32

Colofon

Tekst: Jef Wauters

Beeld: Anneke Kaai

Pasen in tijden van covid-19

Opstanding 2020

1.

Pasen 2020.

Opstanding 2020.

Wat kan Pasen betekenen
in tijden van coronacrisis?

In welke samenleving zullen wij
ontwaken en opstaan na de crisis?

Deze covid-19 pandemie
maakt ons duidelijk
dat wij meer dan ooit leven
in één geglobaliseerde wereld,
in één wereldwijde samenleving.
Waar het sars virus in 2003
vooral huis hield in Azië,
verspreidt het covid-19 virus
zich over alle volkeren.

De joods-christelijke traditie
zegt een blijde boodschap
voor de hele wereld te hebben.
Katholiek komt van een Grieks woord
dat universeel betekent.

“Ga nu op pad
en maak alle volken tot leerlingen van Mij
hen onderrichtend in het bewaren
van al wat ik u heb geboden”
klinkt het vandaag in het
paasevangelie van Mattheus.

Wat betekent dan “opstanding”
voor België, voor Europa,
voor de hele wereld?

2.

De bijbel lezend vergeten we vaak
dat dit een boek van een volk is
waarin het op zoek gaat naar

de ideale samenlevingsvorm.
Voor hen was dit Israël,
het twaalf stammen verbond,
een samenleving gebaseerd op
vrijheid, gelijkheid en solidariteit.

Trek weg uit elke samenlevingsvorm
van onderdrukking en verknechting,
waar de ene mens boven de andere staat,
en ga op weg naar het beloofde land,
waar je zult leven in vrijheid, gelijkheid
en broederlijke solidariteit,
de mens een naaste, zorgend voor elkaar.

Ook de evangeliën brengen ons
niet zozeer het verhaal van Jezus
als een individu, een persoon,
maar het verhaal van een volk,
waarin Jezus symbool staat
voor dit volk en haar toekomst.

Via Jezus' keuze van 12 apostelen
en andere bijbelse beelden
verwoorden de evangeliën
de ideale samenleving,
vaak het Rijk van God genoemd.

De opstanding van Jezus
is de opstanding van een volk.

Geconfronteerd met een Romeinse bezetter
stelden zij de vraag hoe zij als volk
opnieuw kunnen samenleven op basis
van vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid.

3.

In ons kot,
op afstand van elkaar,
wij, elkaars bedreiging,
hopen en dromen velen
te ontwaken en op te staan
in een nieuwe samenleving

waarin wij meer dan vroeger
zorg dragen voor elkaar.

Hoe zie je de samenleving
na deze coronacrisis
vroeg Gilles De Coster
aan vier topdokters
op maandag 30 maart .

Réginald Moreels
gaf een bijna bijbels antwoord
wanneer hij zijn hoop uitdrukte
over een samenleving die minder wapens koopt
en meer inzet op de zorg voor mensen.
Ik heb meer dan me lief is
mensen moeten opereren
van de gevolgen van wapens.

Zoals Jezus na zijn lijden en dood
in het paasevangelie van Johannes
vrede toewenst aan zijn leerlingen,
brengt dokter Moreels de vrede
in in het debat over onze toekomst.

Hij roept tevens het Jesajabeeld op
over zwaarden tot ploegscharen omsmeden.

De ploegscharen die vandaag
de aarde doorklieven en omleggen
om de velden klaar te leggen
het zaad te ontvangen voor de planten
die ons morgen zullen voeden.

4.

Dat deze hoop werkelijkheid wordt
en wij ontwaken en opstaan
in een betere samenleving
is niet vanzelfsprekend.

Wel drukt de coronacrisis
onze neus op de feiten en legt ze
de zwakheden van onze samenleving
haarscherp bloot.

De bestaande kloven,
de grote ongelijkheden,
de mindere kansen van velen,
het gebrek aan solidariteit
tussen rijke en arme landen
wordt door deze crisis uitvergroot.

Jarenlange besparingen in sectoren als
gezondheidszorg, welzijn en onderwijs,
laat vandaag diepe sporen na
in het lijden van zoveel mensen.

De hevige uitbraak van het coronavirus
in woonzorgcentra doet de vraag stellen
hoe onze samenleving omgaat
met haar ouderen.
Steeds luider klinkt de vraag
om ook dit te herdenken.

5.

De blijde boodschap
die de joods-christelijke traditie
heeft voor alle volkeren
is een boodschap van vrijheid,
gelijkheid en solidariteit,
tien woorden van leven,
in steen gegrift,
is een boodschap
van breken en delen
tot overvloedige verzadiging
van alle volkeren,
van liefde tot de vijand
dat wij kunnen verstaan
als alle volkeren samen
die een keuze voor het leven maken.

Zoals deze corona virus ons duidelijk maakte
leven wij allen verbonden in één wereld,
zijn wij meer dan ooit van elkaar afhankelijk.

Als deze coronacrisis is overwonnen
zal blijken hoever onze solidariteit reikt:

met wie willen wij delen,
binnen het eigen land,
binnen Europa,
ook met Italië en Spanje,
met alle volkeren,
ook met bv. Afrika?

Vandaag voelen wij in het westen
de directe impact van de coronacrisis,
hetgeen we nog niet hebben gevoeld
met de nog dreigender klimaatcrisis.

Na het coronavirus is er de klimaatcrisis
en vele andere problemen die we enkel
samen in een wereldwijde solidariteit
van alle volkeren kunnen overwinnen.

Reeds lang pleit ik
voor een wereldwijde sociale zekerheid.
Misschien is nu het moment
als het wereldwijd nog niet kan,
een sociale zekerheid binnen Europa
te bedenken en uit te rollen.

In eigen land vragen wij geen verdere afbouw
maar een versterking van de sociale zekerheid.

6.

Pasen 2020
betekent ontwaken en opstaan
in een rechtvaardiger samenleving
niet alleen gebaseerd op individuele vrijheid
maar ook op basis van gelijkheid en solidariteit.

Opstanding in 2020
betekent tevens
dat wij waakzaam blijven.

Het verlangen naar het oude,
naar de vleespotten van Egypte,
blijft sterk aanwezig onder de mensen.

Als wij ons blind staren op het gouden kalf
zullen de basisstenen van een betere samenleving

de tien woorden ten leven in steen gegrift
in brokstukken over de wereld verspreid liggen.

Zorg dragen voor wie zwak is,
voor wie minder kansen heeft,
eist een uitdrukkelijke keuze
dag na dag gemonitord.

Zalig Pasen.

Het zondvloedverhaal: de geweldspiraal verbroken.

1.

Wij kennen allemaal het verhaal van de zondvloed.
Het verhaal gaat dat de mens kwaad deed in de ogen van God.
Hij kreeg spijt van zijn schepping.
Het kwaad overspoelde en bedekte de aarde
zoals een zeebeving, een zondvloed dat doet.
Wat hier gebeurt, is vernietiging van leven,
het tegendeel van de schepping.
Scheppen is immers scheiding aanbrengen,
tussen licht en duisternis,
tussen het water van de zee en het vruchtbare land.

Vandaag gaan we op zoek
naar het verhaal achter de zondvloed.
Wat was het kwaad waarover hier sprake is?
Het water trok zich terug, de aarde werd zichtbaar,
een nieuwe scheiding, een nieuwe schepping.
Wat is er veranderd dat nieuw leven mogelijk werd?
Dit alles werd bezegeld in een nieuw verbond
tussen God en mens. Wat staat hierin beschreven?

2.

In de Naardens Bijbel, Genesis 6 vers 11,
lezen wij over welk kwaad er sprake is:
“het aardland wordt vervuld van geweld”.

Het geweld tussen mensen
blijkt het grote probleem te zijn
omdat het alle leven bedreigt,
de schepping totaal vernietigt.

Hoe bedwing je het geweld
in het samenleven van mensen?

Oude samenlevingen
worstelden met deze vraag,
moderne samenlevingen evenzeer.

Volgens menswetenschapper René Girard ontstonden de verschillende religies als een antwoord op deze vraag.

In de loop van de geschiedenis zijn mensen tot belangrijke inzichten gekomen in hun betrachting het geweld te beheersen.

3.

Wij kennen allemaal de uitdrukking
“Oog om oog, tand om tand”.

Wat we meestal niet weten is dat dit slechts een fragment is uit het verbond dat God met Noach sloot.

In Genesis 9 vers 6 lezen wij:

“Wie bloed van mensen vergiet,
diens bloed wordt door mensen vergoten,
want God heeft de mens als zijn evenbeeld gemaakt.”

Oog om oog, tand om tand,
een mens voor een mens,
een leven voor een leven,
klinkt wreed en barbaars
in onze moderne oren.

Maar dat is het niet.

Tot dan werd voor één mensenleven
zeven of zevenzeventig levens opgeëist.

Met Noach wordt de vicieuze cirkel
van wraak en weerwraak verbroken
door de invoering van het ius talionis.

Dit is het vergeldingsprincipe
waarin de strafmaat in verhouding staat
met het gepleegde delict of wandaad:
oog om oog, tand om tand,
een leven voor een leven.

Het geweld wordt bedwongen,
de zee trekt zich terug,
leven wordt opnieuw mogelijk.

Noach staat voor de nieuwe mens
die leeft naar deze nieuwe normen
en zo beeld van God wordt.

De zondvloed is slechts een beeld
om ons te vertellen hoe met Noach
het gelijkheidsprincipe in de rechtspraak werd ingevoerd.
en er zo een enorme ethische stap voorwaarts werd gezet
richting menswaardige samenleving.

Na het verhaal van Noach
zetten we met Abraham een volgende stap
op weg naar een menswaardige samenleving;

Abraham komt tot het inzicht dat
voor geen enkele god of ideologie
nog een mensenleven geofferd mag worden.

En Jezus?

Hij gaat naar de wortel van het kwaad
en smoort het geweld in de kiem:
de liefde tot de vijand is daar een voorbeeld van,
het toekeren van de andere wang een ander.

De gedaanteverandering

1.

Het verhaal van vandaag kennen wij
als de gedaanteverandering van Jezus.
Dit heeft alles te maken met vers 9:1
dat in de liturgie niet gelezen wordt:

Verder zei hij ook nog:

'Ik verzeker jullie:
sommigen die hier aanwezig zijn zullen niet sterven
voordat ze de komst van het koninkrijk van God
in al zijn kracht hebben meegemaakt.'

Dat Rijk van God,
dat koningschap,
die gedroomde samenleving,
hoe moeten wij ons dat voorstellen?
En welke weg moeten we dan gaan?

2.

Jezus neemt drie van zijn leerlingen,
en niet toevallig deze drie,
Petrus, Johannes en Jacobus,
mee op de berg
en laat hen delen in zijn visioen:
een transparante samenleving.

Hij is in gesprek met Mozes en Elia
over zijn uittocht uit Egypte,
zo blijkt uit het evangelie van Lucas.

Mozes die de Ene ontmoet
in het brandend braambos
een stem die hem de opdracht geeft
zijn volk te bevrijden uit Egypte,
weg te trekken uit een samenleving
waarin de ene mens boven de andere staat.

Elia, de profeet,
die met vallen en opstaan,
na veertig dagen en nachten

Marcus 9, 1-10

1

Ook heeft hij tot hen gezegd:
amen (is het), zeg ik u
dat er sommigen zijn van wie hier
staan
die geen dood zullen proeven
voordat zij het koningschap van God
hebben zien komen in kracht!

2

Zes dagen hierna
neemt Jezus
Petrus, Jakobus en Johannes mee
en voert hen omhoog naar een steile
berg,
op zichzelf, (zij) alleen.

Vóór hen wordt hij veranderd
van gedaante,

3

en zijn klederen worden glanzend,
zéér wit,
zo wit als geen voller op de aarde
(ze) vermag te maken.

4

En aan hen laat Elia zich zien,
samen met Mozes;
zij zijn samensprekend met Jezus
geweest.

5

Ten antwoord zegt Petrus tot Jezus:
rabbi, hoe goed is 't ons om hier te
zijn!,
laten wij drie tenten maken:
voor u een, voor Mozes een
en voor Elia een!

6

Want hij heeft niet geweten
wat te antwoorden,-
want ze geraken* buitengewoon
bevreesd.

7

En het geschiedt
dat een wolk hen overschaduwet,
en er geschiedt
een stem vanuit de wolk:
dit is mijn beminde zoon,
hoort naar hem!

8

Maar als zij om zich heen kijken
zien zij ineens niemand meer
dan alleen Jezus bij hen.

9

Terwijl zij uit het gebergte afdalen
gebiedt hij hun
om aan niemand te vertellen
wat zij hebben gezien,
'behalve wanneer de mensenzoon
uit doden zal opstaan'.

10

Dat woord houden zij vast, bij elkaar
er samen naar zoekend wat het is,
dat 'uit doden opstaan'.

op de berg Horeb de Ene ontmoet
als een stem, een kwetsbare stilte.
Elia, de profeet,
het geweten van Israël,
de stem van de stemlozen.

Zoals Mozes en Elia
moet ook Jezus zijn uittocht gaan,
zijn Koninklijke macht neerleggen
om een (lijdende) dienaar te worden.

Samenvattend kunnen wij zeggen
dat Jezus zo geleefd heeft
dat de Thora,
de tien woorden,
het uittochtverhaal
in hem mens zijn geworden.

3.

Over zijn levensweg,
zijn weg ten leven,
zijn uittocht uit het oude denken
en de oude maatschappelijke structuren
vertelt Jezus zijn leerlingen op de berg.

Hij laat hen zien
hoe zijn levenswijze leidt
tot een transparante samenleving.

Zoals Mozes op de berg
de tien woorden ontvangt
die ons helpen loskomen
uit oude denkbeelden en structuren,
laat Jezus op de berg drie van zijn leerlingen zien
hoe niet een Koninklijke heerser,
maar een lijdende dienaar
een menswaardige samenleving mogelijk maakt.

4.

Maar zover zijn zij nog niet,
er is nog werk aan de winkel.

Petrus, Johannes en Jacobus
houden zich stevig vast aan
oude structuren en denkwijzen.

Hier klinkt het Shema Israël: Hoor Israël
Dit is mijn beminde zoon, hoort naar hem
zo vertaalt de Naardense bijbel consequent.
Zoals Jezus moeten ook zijn leerlingen
in gesprek gaan met Mozes en Elia,
hun de Thora, de tien woorden eigen maken.
Luister naar het woord van leven.

Wat dienaar zijn betekent
weten zij nog niet, beseffen zij niet.
Jezus volgen brengt lijden mee,
zijn kruis opnemen,
zijn leven verliezen.
Petrus worstelt met het lijden,
kan het lijden van Jezus niet plaatsen.
Johannes en Jacobus van hun kant lobbyen
via hun moeder om de Koninklijke macht.

Van de berg afgedaald
moet hun uittocht nog beginnen,
zullen zij deze ommekeer
in denken en doen nog moeten maken.

De tien woorden en/in de tempel

1.

Het Beloofde land was het grote verlangen van de twaalf stammen. Leven in een samenleving gebaseerd op vrijheid, gelijkheid en broederschap. Wegtrekken uit Egypte, het land van de angst, was een eerste stap. Hoe verder? Zijn er aanwijzingen, richtingwijzers?

2.

Mozes ontvangt tien woorden die richting geven. *“Ik ben de Ene, God-over-jou, die jou heb uitgeleid uit het land van Egypte, uit het dienaarshuis”*. Zo worden zij ingeleid. Elke samenleving toen en nu, is religieus gefundeerd, behalve de huidige westerse. Al is dat een andere discussie. Arend van Leeuwen analyseert in *“De nacht van het kapitaal”* (uitgeverij SUN, 1984) onze samenleving. Ook deze functioneert als een religie, zo stelt hij vast. Een burgerlijke, waarin het kapitaal de godheid is. De twaalf stammen baseren hun samenleving op een god die hun vrijheid waarborgt.

*“Niet zal dít er voor jou wezen: ándere goden, bij mijn aanschijn!
Niet zul je voor jezelf maken een snijbeeld of welke gestalte ook
die is in de hemelen boven, die is op het aardland beneden
of die is in de wateren onder het aardland!
Niet zul je je voor hen buigen en níet zul je hen dienen;
want ik, de Ene, God-over-jou, ben een naijverig God
die onrecht van vaders aan zónen bezoekt,
aan derden en vierden van hen die mij haten;
en die vriendschap bewijst aan dúizenden:
aan hen die mij liefhebben en mijn geboden bewaken!”*
(Naardense Bijbel)

Het eerste woord klinkt dictatoriaal, maar is het niet. Geen is er god, niemand onder jullie. Dit woord garandeert de vrijheid van de mensen, van het volk.

'Finis' ©Anneke Kool 1999

3.

Met tien in steen gebeitelde woorden daalt Mozes de berg af. Hij ziet zijn volk een gouden kalf aanbidden. Het eerste woord verbroken. De tien woorden in scherven. Wegtrekken uit Egypte is niet voldoende. Zij denken nog als voorheen. De heerser bepaalt nog hun denken. Een gevangen denken.

Mozes moet opnieuw de berg Sinaï op. Eerst zelf de stenen uithouwen, waarop God de woorden nieuw zal schrijven. Zo lezen wij in Exodus 34. Het duurt een woestijntijd om van de twaalf stammen één volk Israël te maken. Met vallen en opstaan wordt het beloofde land betreden.

4.

De tien woorden in de ark krijgen een centrale plaats in de tempel. Hoor Israël. Vergeet niet deze woorden De tempel wordt een economisch, politiek en religieus machtscentrum. De tien woorden worden vergeten, de vrijheid verspeeld, het volk onderdrukt. Opnieuw liggen de tien woorden in scherven. Jezus, de nieuwe Mozes hoort de tien woorden. Hij doet wat de tempel heeft nagelaten. Hij geneest blinden en lammen, schrijft Mattheus.

In Jezus zijn de tien woorden mens geworden. Ze zijn in zijn hart geschreven. Hoe hij deze woorden verstaat lezen we in de Bergrede (Mattheus 5-7). “Breek deze tempel af en in drie dagen zal Ik hem laten herrijzen”, laat de evangelist Johannes Jezus zeggen. De tien woorden niet langer verstaend, maar een praktijk, een levende gemeenschap.

5.

Wegtrekken uit Egypte, het land van de angst. Loskomen uit oude structuren. Leven naar de tien woorden. Geconfronteerd met de klimaatverandering en andere wereldproblemen is dit ook onze opdracht. Velen zien de coronapandemie als een kans. Maar zoals Mozes en Jezus stellen ook wij vast hoe gevangen ons denken is, hoe sterk het verlangen naar wat is geweest. Loskomen uit oude structuren blijkt zeer moeilijk te zijn. Toch kan delen, de weg van de dienaar Jezus, volgens Broederlijk Delen een hefboom zijn voor een noodzakelijke systeemverandering.

De sabbat en Covid-19

1.

Hoe kunnen wij het virus bestrijden?

Hoe beschermen we de oude en/of kwetsbare bevolking?

Hoe halen we de druk van onze ziekenhuiscapaciteit?

Reeds een jaar houden wij ons aan maatregelen, speciaal uitgevaardigde richtlijnen die dit mogelijk maken.

Hoe kunnen wij een samenleving opbouwen gefundeerd op vrijheid, gelijkheid en solidariteit was de vraag van de twaalf stammen van Israël. Zij ontvingen tien woorden die richting geven aan hun leven en samenleven.

Midden negatief vervoegde woorden, niet zul je, klinkt een positief gesteld woord over de sabbat.

*“Gedenk de dag van de sabbat,- het rusten,
door die te heiligen;
een zestal dagen mag je dienen
en al je werk doen,
en de zevende dag is
een sabbat voor de Ene, God-over-jou;
niet doen zul je welk werk ook:
jij, je zoon, je dochter,
je dienaar, je dienstmaagd, je vee
noch de zwerver-te-gast die in je poorten is.”*

Het woord over de sabbat is een scharnier.

Wie de dag van de sabbat gedenkt, onderhoud alle tien woorden.

Het belang van dit woord merk je

in de geschiedenis van Joden en Christenen.

Joden, vooral de orthodoxe, houden zich strikt aan dit woord, de christenen kennen hun minder gestrenge zondagsrust.

2.

In de Thora staan twee versies van de tien woorden.

Exodus verwijst naar de schepping

om het gedenken van de sabbat te motiveren.

*“Want in zes dagen heeft de Ene
de hemelen en het aardland gemaakt,
de zee en al wat er in hen is,
en hij hield rust op de zevende dag;
daarom
heeft de Ene de sabbatdag gezegend
en hem geheiligd!”*

Deuteronomium motiveert dit woord vanuit het bevrijdingsverhaal.

**“gedenken zul je
dat je een dienaar bent geweest
in het land van Egypte
en dat de Ene, God-over-jou,
je daaruit heeft uitgeleid
met sterke hand en uitgestrekte arm;
dáárom
heeft de Ene, God-over-jou, je geboden
om de dag van de sabbat te dóen!”**

God rustte op de zevende dag,
zo hebben we steeds het scheppingsverhaal gelezen.
Daardoor verstaan wij de zevende dag als een rustdag,
een herstel van het vermoeiend werk.
Gaan we echter terug naar de betekenis
van het Hebreeuwse woord sabbat
dan klinkt dit in vertaling: ‘hij staakt’.
De nadruk ligt dus niet op het rusten,
maar op het staken, het halt houden,
het stoppen met werken.

De sabbat is een gedenkdag, een feestdag
waarop wij ons herinneren dat wij,
tot vrijheid geroepen, niemands slaaf zijn.
Wij zijn zoveel meer dan ons werk.

Leviticus, het hart van de Thora, installeert het sabbatjaar.
Dit is elk zevende jaar, waarin land onbebouwd moest blijven,
schulden werden kwijtgescholden en schuldsclaven werden
bevrijd.

Wat er vanzelf aan het land ontspringt in dat jaar
is voor de armen, vreemden, en voor de dieren van het veld.

Bovendien beschrijft Leviticus 25
het jubeljaar, het vijftigste jaar,
dat telkens na zeven sabbatjaren wordt gevierd.
In dat jaar keren alle bezittingen terug
naar de oorspronkelijke eigenaars.
De gebruiken van het jubeljaar gaat de armoede tegen,
beschermt tegen macht en uitbuiting,
corrigeert het institutioneel onrecht.
Het jubeljaar herstelt de sociale waardigheid
en economische kracht van de families.
Jezus ziet zijn eigen missie
als een vervulling van het jubeljaar Lucas 4,19-21.

3.

Woorden van profeten werden veracht,
tekenen des tijds almaar genegeerd.
Zeventig jaar verblijft het joodse volk in ballingschap.
De Bijbel brengt de ballingschap in verband met
het niet naleven van het sabbatwoord.

Na één jaar opvolgen van de coronamaatregelen
kijken mensen uit naar de terugkeer van het normale leven.
Mentaal moe vragen zij de overheid een perspectief,
een uitzicht, licht in de duisternis.

Mogen ook wij vandaag een link leggen
met het niet naleven van het sabbatwoord,
het gedenken van de sabbat door die te heiligen?

Decennia ligt de zondagsrust onder vuur,
de druk om winkels ook op zondag te openen.
Vakbonden hebben zich lange tijd hevig verzet.
Toch kennen wij ondertussen de koopzondagen.

In feite zijn wij de zevende dag reeds lang verloren.
Het kapitaal, dat in onze samenleving als een god functioneert,
eist mens en aarde zeven dagen op zeven,
vierentwintig uur op vierentwintig (7/7,24/24) op.
Wij kennen reeds lang het continu-rooster
waarin verschillende soorten ploegen
dag en nacht, ook in het weekend werken.
Mensen worden moe, worden ziek, burn-out enz.,

en de aarde geplunderd en uitgeput.
Paus Franciscus heeft dit scherp geanalyseerd
in zijn encycliek "Laudato si" van 5 februari 2016.

4.

Wat het volk vergat deed het land zeventig jaar lang.
Het hield sabbat, zei halt en stop tegen alles
wat het leven en samenleven bedreigt.
Zo kwam er perspectief, uitzicht, licht:
een terugkeer naar het eigen land.

Wat geen vakbond heeft gekund,
deed het covid-19 virus: het staakt.
Het covid19-virus hield sabbat, zei halt en stop,
legde een wereldwijde economie voor lange tijd plat.
De lucht zuiverde uit,
Brusselse gebouwen werden weer zichtbaar,
inwoners van de noordelijke deelstaat Punjab in India
zien voor het eerst in jaren
de besneeuwde bergtoppen van de Himalaya.
Het dodelijk virus dwingt ons allen tot bezinning,
tot het gedenken van de sabbat en die te heiligen.
Wij zijn zoveel meer dan ons werk, dan een slaafs bestaan,
de god van het kapitaal gehoorzamend.

Ook wij staan voor de keuze: dood of leven.
Laat ons dan kiezen voor het leven,
de waarden die ertoe doen herontdekken.

De dag van de sabbat gedenken en die heiligen
is een levenshouding van eerbied voor al wat leeft.
Sabbat betekent staken, halt houden, stoppen.
De klimaatverandering een halt toe roepen,
een wereldwijde vernietiging van leven stoppen
is een prioritaire opdracht voor de wereldgemeenschap
bv. door de akkoorden van Parijs concreet te maken.
In Kwilu, Congo, sensibiliseert boerenorganisatie COPMIKWI,
partner van Broederlijk Delen, boeren
om niet langer hun velden af te branden,
maar alternatieve en duurzame methodes te gebruiken

Er zijn immers al veel klimaatvluchtelingen die door de klimaatverandering gedwongen werden hun onvruchtbaar geworden grond te verlaten. Reeds tientallen jaren verzwakt de Golfstroom die ons in het westen een mild klimaat bezorgd, met enorme wereldwijde en regionale gevolgen in Noord en Zuid als ook dit proces niet stopt.

De dag van de sabbat gedenken en die heiligen als een levenshouding van eerbied voor al wat leeft kan ons perspectief, uitzicht, licht en toekomst geven. Jezus heeft zich de tien woorden eigen gemaakt en wordt door de gemeente van Johannes als het licht voor de wereld beschreven. Hij werd dienaar van het leven en beoefende de praktijk van het delen.

Volgens Broederlijk Delen kan deze praktijk van het delen een hefboom zijn voor de broodnodige systeemveranderingen. 25% gelijkgezinden volstaan om dit mogelijk te maken. Wens ook jij je hiervoor te engageren?

Hoe “geloven” in een geseclariseerde wereld?

1.

Veel christenen hebben het moeilijk om in de huidige tijd hun geloof te belijden. Hebben zij nog een plaats in de samenleving? Worden zij nog gewaardeerd of krijgen zij nog gehoor?

Steevast wordt de secularisatie als schuldige aangewezen. Zij heeft met de opdeling van de werkelijkheid in twee werelden, een sacrale(heilige) en een profane (wereldse) komaf gemaakt. Voortaan leven wij in één werkelijkheid.

Groot is het heimwee van velen. Zij wensen terug te keren naar hoe het ooit is geweest. Daarom beweren zij dat we in een post seculiere samenleving leven. Zij spreken en handelen alsof de scheiding sacraal – profaan nog bestaat.

Deze terugval in de tijd geeft geen antwoord op de vragen van een seculiere mens. Zo schrijft Albert Rouet in zijn interessant boek over secularisatie : “Croire, mais en quoi? quand Dieu ne dit plus rien”, uitgeverij De L’atelier, “Wat te geloven als God niets meer zegt”.

Volgens deze aartsbisschop emeritus van Poitiers stopt de secularisatie niet maar evolueert zij mee met de tijd. Er is geen weg terug.

2.

Het begon met een aantal "kritische denkers", Nietzsche, Marx en Freud, die in God de hoogste reden van vervreemding zagen. Zij zijn gedurende een halve eeuw opgevolgd door een secularisatie die niet langer tegen een als onderdrukkend beschouwde God ingaat, maar eenvoudigweg niet meer naar hem verwijst, een vorm van onverschilligheid. Immers, het heilige vind je buiten de religies op seculiere plaatsen die nu heilig zijn: de beurs zou dan "een tempel" en voetbal "een hoge mis" zijn geworden.

De secularisatie is in al die tijd sterk veranderd. Met ideologieën als het marxisme kon men nog dialogeren, in discussie gaan. Marxistische christenen en Christenen voor het socialisme zagen het daglicht.

Dit gesprek is in de huidige seculiere samenleving niet meer mogelijk. Met wie kan je nog in gesprek gaan? Sommigen laat het "heilige" koud, onverschillig. Anderen leggen het principieel naast zich neer.

Ook christenen hebben een lange weg afgelegd, een ware zoektocht om hun geloof bij hun maatschappelijk engagement te brengen.

Vaticaanum II bracht de kerk bij de tijd, het aggiornamento.

Na het concilie kwam de ont-dogmatisering.

Oude leerstellingen worden nieuw verstaan.

Het is de tijd van de veelgelezen pocket "Honest to God"

"Eerbied voor God" van de anglicaan John Robinson.

Als voorbeeld een gedachte uit zijn boek:

volgens Robinson is God geen wezen of persoon, maar is Hij de diepste grond van ons bestaan.

Die grond is liefde. Dat wordt bedoeld met de zin: "God is liefde".

In de Don Bosco gemeenschap

was het de periode van Modest Campforts.

Oude woorden werden nieuw verstaan, kregen vlees en bloed.

Mensen kwamen van ver om hun spirituele honger te stillen

Hierna begon de periode van het bevrijdend bijbel lezen.

De burgerlijke individualistische lezing werd verlaten.

De bijbel is het boek van een volk en laat zich maatschappelijk lezen.

Ook nu speelde de Don Bosco gemeenschap een belangrijke rol.

Haar voorgangers verstonden de kunst om geloof en bijbel in een seculiere hedendaagse inspirerende taal te vertalen.

3.

Door jarenlange oefening ben ik ervan overtuigd

dat geloof en bijbel de confrontatie met de secularisatie aankan.

Vertaald in een niet vervreemdende seculiere taal

Jeremia 31, 31-34

31

Zie, er zijn dagen op komst,
is de tijding van de Ene,-
dat ik met het huis Israël
en het huis Juda
een nieuw verbond zal smeden;
32

niet als het verbond
dat ik met hun vadersen smeedde
ten dage dat ik hen bij de hand greep
en hen uitleidde uit het land Egypte,-
want toen hebben zij
mijn verbond verbroken,
terwijl ik het met hen aangegaan was,-
is de tijding van de Ene;

33

nee, dít is het verbond
dat ik met het huis Israël zal smeden
na die dagen, is de tijding van de Ene:
ik zal mijn onderricht geven in hun binnenste
en in hun hart schrijven;
wezen zal ik hun tot God,
en zij zullen mij worden tot gemeente;

34

niet langer hoeven ze dan
ieder zijn naaste en ieder zijn broeder
te leren en te zeggen:
ge moet de Ene kennen!,
want allen zullen zij hem al kennen,
van de kleinste bij hen tot hun grootste,
is de tijding van de Ene,
want ik zal hun ongerechtigheid vergeven
en aan hun zonde niet langer denken!

kunnen zij een antwoord zijn op de vele vragen van de moderne seculiere mens en maatschappij.

Ik durf zelfs te stellen dat de bijbel seculariseert.

Ik verwijst naar het sterven van Jezus.

Drie evangelisten beschrijven hoe op zijn stervensmoment het voorhangsel van de tempel in tweeën scheurt.

Dit is het doek dat het heilige van het profane afschermt.

Het grote doek scheurt van boven tot onder,

de scheiding wordt opgeheven, er is slechts één werkelijkheid.

Het heilige is door het wereldlijke bereikbaar en omgekeerd.

Het begin van de secularisering, zou je kunnen zeggen.

Jezus heeft zich steeds verzet tegen een versteende religie.

Een gemeenschap heeft geen tempel nodig.

God woont midden zijn volk schrijft Johannes in het boek

Openbaring. Jezus noemt zijn lichaam een tempel.

Hij bedoelt niet zijn sterfelijk lichaam, maar die gemeenschap

van mensen die leeft naar Gods onderricht, de tien

richtinggevende woorden. Deze zijn volgens profeet Jeremia (31, 31-34) in het hart van iedere mens geschreven.

4.

Hoe actueel de tien woorden nog steeds zijn, merken we in de kunstwereld. Ze zijn het thema in films, theaterstukken, poëzie, schilderwerken

Wat het sabbat-woord in onze seculiere wereld kan betekenen heb ik vorige week beschreven in het artikel “De sabbat en covid-19”.

Ook het woord “niet doodslaan zul je” blijft actueel in een wereld die zoveel vormen van geweld kent.

De voorbije weken trekt “het geweld op vrouwen” onze aandacht. Aanleiding is de moord op de Londense Sarah Everard. Deze leidde tot een debat over de veiligheid van vrouwen op straat.

De moord op Julie Van Espen was bij ons vorig jaar aanleiding tot manifestaties en een actieplan rond seksueel geweld.

Protest ook in Turkije omdat het zich heeft teruggetrokken uit het Istanbulverdrag, een Europese conventie om geweld tegen

vrouwen te bestrijden.

In haar reeksen “als je eens wist” doorbreekt Hilde Van Mieghem en haar team het stilzwijgen omtrent intrafamiliaal geweld.

Men heeft steeds lacherig gedaan over het zesde en negende gebod (woord), over het begeren van de vrouw.

Toch denk ik dat een hedendaagse seculiere betekenis van deze twee van de tien woorden de samenleving kan helpen uit de vicieuze cirkel van geweld tegen vrouwen te komen.

5.

Het coronavirus heeft ons allen reeds zeer veel geld gekost. Terecht wordt de vraag gesteld wie – na de crisis – het gelag zal betalen. Ontspringen de rijken opnieuw de dans of zullen de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Vele profeten, zoals Ezechiël, pleiten voor het laatste.

Zij gebruiken vaak het beeld van een herder en zijn schapen voor de relatie van God met zijn volk.

De God van de bijbel komt op voor wie zwak en kwetsbaar is. Een rechtvaardige samenleving bouw je op wanneer je de arme, weduwe en wees laat vooropgaan.

Reeds 60 jaar zet Broederlijk Delen zich in voor een solidaire samenleving.

Het delen vormt het hart, de kernopdracht van deze organisatie. Ook voor Jezus was de praktijk van het delen zijn kernopdracht. De Emmaüsgangers herkenden hem aan het delen van het brood. Hij deelde alle macht, economisch, politiek en ideologisch (Mt 4,1-11), om leven voor ieder mogelijk te maken.

Voor Broederlijk Delen kan delen een hefboom zijn voor systeemverandering. Zij geeft zo een hedendaagse vertaling van het bijbels geloof in een rechtvaardige samenleving.

6.

Dit zijn enkele voorbeelden die aantonen hoe de bijbel verstaanbaar kan worden gemaakt voor seculiere mensen. Geloven is dan geen vervreemdend, mythologisch gebeuren, maar is ingebed in het leven, een inspiratiebron om een samenleving gegrondvest op vrijheid, gelijkheid en solidariteit vorm te geven.

Paaspreek:

Opstaan uit de dood is een werkwoord

1.

Pasen 2021.

Opstaan uit de dood.

Is dat nog mogelijk?

Mensen sterven als vliegen
aan het coronavirus covid-19.

Oversterfte wereldwijd.

Het lijkt wel Goede Vrijdag.

Toch zagen we het voorbije jaar
een ongeziene solidariteit.

Mensen beperken hun contacten,
houden afstand, onderhouden
de opgelegde maatregelen
om op te staan uit deze dood.

Huidhonger,
het missen van
familie, vrienden, collega's,
het gesloten blijven van
horeca en cultuursector,
het afscheid nemen
in zeer beperkte kring.

Mensen worden moe,
kijken hoopvol uit naar
het moment waarop zij
honderduit mogen leven.

Wij mogen echter niet vergeten
dat opstaan uit de dood
een werkwoord is,
dat tijd en geduld vraagt.

2.

Na het opstaan
uit deze covid-19 dood
wacht ons een grotere uitdaging:
opstaan uit de dood

veroorzaakt door een
levensbedreigende klimaatverandering.

Broederlijk Delen maakte er
een documentaire over,
“De 25%-revolutie”.

Hierin presenteert Kate Raworth,
een Britse ecologische econoom,
haar donut-economie:
een wereldhuishouding
die niet de onbegrensde hebzucht,
maar de behoeften van de mens vervult
binnen de planetaire begrenzingsgrenzen.

Hierin maken we kennis
met nieuwe projecten
die mens en aarde eerbiedigen.
Een voorbeeld is Urban mining,
het recupereren van grondstoffen
zonder de aarde verder uit te putten.

Al deze projecten maken ons duidelijk
dat opstaan uit deze dood
veroorzaakt door klimaatverandering
een werkwoord is dat tijd en geduld vraagt.

3.

Jezus laat zich aan de Emmaüsgangers kennen
in het breken van het brood, zijn praxis van delen.
Delen maakt leven mogelijk, zo blijkt uit zijn leven.
Delen, ook van
economische, politieke en ideologische macht.

Wie zo leeft staat op uit de dood,
zo schrijven de vier evangelisten.

Reeds 60 jaar vertaalt Broederlijk Delen
dit delen naar de seculiere maatschappij.
Voor haar is het delen een hefboom
voor de broodnodige systeemverandering.

25% van de mensen volstaan
om de samenleving te heroriënteren.
Doe jij ook mee?

Opstaan uit de dood
is immers een werkwoord,
dat tijd en geduld vraagt.

Zalig Pasen 2021.

Inhoudstafel

Pasen in tijden van covid-19 Opstanding 2020/1.	3
Het zondvloedverhaal: de geweldspiraal verbroken.	10
De gedaanteverandering	14
De tien woorden en/in de tempel	19
De sabbat en Covid-19	22
Hoe “geloven” in een gesecculariseerde wereld?	28
Paaspreek: Opstaan uit de dood is een werkwoord	34
Inhoudstafel	38